

1. ΤΟ ΚΑΤΑΡΤΙ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡ_ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 08/02/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 08/02/2026

Σελίδα: 2

Innews AE - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

ΑΠΟΨΗ

Το κατάρτι του Οδυσσέα

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Η πρωτοβουλία του πρωθυπουργού να προτείνει συνταγματική αναθεώρηση έχει προκαλέσει μια συζήτηση που, όπως συνήθως, επεκτείνεται στις βραχυπρόθεσμες διαστάσεις του θέματος, π.χ. στις βλέψεις του ίδιου του πρωθυπουργού και των αντιπάλων του, μέσα στο κυβερνητικό κόμμα και έξω από αυτό.

Οι διαστάσεις αυτές μπορεί να είναι σημαντικές. Όμως, σε μια φιλελεύθερη δημοκρατία το Σύνταγμα είναι σοβαρή υπόθεση: αφορά τους κανόνες του παιχνιδιού, τα όρια και τους περιορισμούς στη δυνατότητα της κυβέρνησης να παίρνει αποφάσεις και της Βουλής να νομοθετεί. Συνεπώς, ας μιλήσουμε γι' αυτά.

Παραδόξως, η άλλη ένσταση που ακούγεται («από ποιο άμβωνα προέρχεται το κήρυγμα...») αντί να ακυρώνει την ανάγκη για ουσιαστική συζήτηση, την κάνει ακόμη πιο επείγουσα. Πράγματι, για κάθε πολίτη που νοιάζεται για την υγεία της δημοκρατίας περισσότερο από ό,τι για τον κομματι-

κό ανταγωνισμό, που είχε δει με αποτροπιασμό τις επανειλημμένες απόπειρες της προηγούμενης κυβέρνησης να ελέγξει τη δικαστική εξουσία, τα μέσα ενημέρωσης ή τη στατιστική υπηρεσία, και που περίμενε δραστική αλλαγή πορείας από τη σημερινή κυβέρνηση, η ανοικτή επίθεση στις Ανεξάρτητες Αρχές και στους δημοσιογράφους που επιχειρήσαν να την ελέγξουν υπήρξε η απογοητευτικότερη διάψευση των τελευταίων ετών.

Το «κοίτα ποιος μιλάει» εκτείνεται σε όλο το φάσμα των θεμάτων. Για παράδειγμα, είναι ακριβές ότι το Σύνταγμα «δεν παρέχει επαρκή εχέγγυα για τη δημοσιονομική ισορροπία και βιωσιμότητα» ή ότι «δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις επόμενες γενεές», όπως αναφέρει στην επιστολή του ο πρωθυπουργός. Όμως ο συντάκτης της επιστολής τυχαίνει να είναι το ίδιο πρόσωπο με τον πρόεδρο της κυβέρνησης που πριν από λίγους μήνες αντί να αυξήσει τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης λόγω αύξησης της διάρκειας ζωής, όπως προέβλεπε η ισχύουσα (μνημονιακή) νομοθεσία, αποφάσισε να τα κρατή-

σει αναλλοίωτα, με κόστος +1,2% του ΑΕΠ ετησίως, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής. Στο σημείο αυτό ας υπενθυμίσουμε τη γενική αλλαγή με την οποία έγινε δεκτή αυτή η κραυγαλέα παραβίαση της δημοσιονομικής ισορροπίας και βιωσιμότητας, και εξόφθαλμη περιφρόνηση των επόμενων γενεών, από το σύνολο του πολιτικού φάσματος, με το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης να υπερθεματίζει και να υπόσχεται τα ίδια και χειρότερα.

Όμως ας αφήσουμε κατά μέρος τις ενστάσεις και ας αναγνωρίσουμε στον πρωθυπουργό το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Ποιος μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο ένας αυθεντικά φιλελεύθερος πολίτικος να κοιτάζει με αγωνία γύρω του (την πρόελαση του αυταρχισμού στον κόσμο) και μέσα του (βλ. παραπάνω) και να αισθάνεται την ανάγκη να βάλει όρια και περιορισμούς στον εαυτό του και κυρίως στους διαδόχους του; Αλλωστε, το να δένει κανείς τα χέρια του επειδή δεν εμπιστεύεται εντελώς τον εαυτό του είναι η

πεμπτουσία της σοφίας. Αυτό δεν έκανε ο Οδυσσέας, όταν πρόταξε τους συντρόφους του να τον δέσουν στο κατάρτι και να βουλώσουν τα αυτιά τους στο τραγούδι των Σειρήνων (και στις διαταγές του ίδιου του Οδυσσέα να τον λύσουν); Αυτό δεν έκαναν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις όταν έβαλαν στη Συνθήκη του Μάαστριχτ την αυστηρή ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, έτσι ώστε οι κυβερνήσεις να μην αντιμετωπίζουν τον πειρασμό να μειώσουν τα επιτόκια «για να πέσει κρήμα στην αγορά» λίγο πριν από τις εκλογές, συσσωρεύοντας αδιέξοδα στο μέλλον;

Φυσικά, όπως πάντοτε, ο διάβολος κρύβεται στις λεπτομέρειες. Οι περιορισμοί στην ελευθερία της κυβέρνησης να αποφασίζει και της Βουλής να νομοθετεί πρέπει να είναι συνετοί. Εξάλλου, η αίσθηση ότι η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας (ή και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση) συνθέτει ένα ασφυκτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να λειτουργούν διαχειριστικά, ανήμπορες να ανταποκριθούν στις

ανάγκες των πολιτών, συνέβαλε στην άνοδο του αυταρχισμού.

Οι υπερβολές είναι αντιπαραγωγικές και με οικονομικούς όρους. Με την απόφασή της το 2009 να βάλει στο Σύνταγμα της χώρας το «φρένο χρέους», κηρύσσοντας αντισυνταγματικό κάθε δημοσιονομικό έλλειμμα πάνω από 0,35% του ΑΕΠ, η γερμανική πολιτική ελίτ σκόραρε ένα θεαματικό αυτογκόλ. Οι συνέπειες είναι σήμερα ορατές και η κυβέρνηση Μέρτς αναγκάστηκε τελικά να παρακάμψει το «φρένο χρέους» για να μπορέσει στοιχειωδώς να ανταποκριθεί στις αμυντικές, ενεργειακές και άλλες υποχρεώσεις που υπαγορεύει η πραγματικότητα.

Ποια είναι η σωστή ισορροπία μεταξύ ελευθερίας και ορίων, μεταξύ κυβερνητικής ευελιξίας και συνταγματικών περιορισμών; Αυτό είναι το κρίσιμο ερώτημα. Ας συζητήσουμε αυτό, έστω και τώρα.

Ο κ. Μάνος Ματσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Οικονομίας του **ΕΙΛΑΜΕΠ**.